

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā 2
- Jauni MK noteikumi par doku-mentu noformēšanu 2
- VID EDS jauna iespēja informēt darba devēju par IIN atvieglojumu piemērošanu 3
- Izmaiņas mēslošanas līdzekļu lietošanas prasībās 4
- Trījas kooperācijas centrā – saimnieka vajadzības 5
- Saimnieko saskaņā ar prātu, sirdi, sirdsapziņu un senču vērtībām ... 6

AKTUALITĀTES

BŪSIM STIPRI LATVIJAI!

Ar domām par stipru valsti un pārtiku-šiem cilvēkiem tajā. Ar vēlmi pēc apdzīvotiem laukiem, kas nodrošinātu visu Latviju ar spēcīgo pamatvērtībām, šogad svinam Latvijas simtgadi.

Kārlis Ulmanis reiz sacīja: "Lai mūsu valsts būtu stipra, mums katram pašam jābūt stipram."

Mums tiešām katram pašam jābūt stipram savā darbā, zemnieku saimniecībā, fermā, uz lauka, bet galvenais – ģimenē!

Tieši ģimenē pašam jābūt tik stipram, lai spētu kopt un lolot latviskās vērtības, kuras pēc tam varam ieaudzināt savos bērnos un mazbērnos. Tās ir vērtības, kuras mežonīgajā skrējienā pēc aizvien jaunu attīstības rādītāju sasniegšanas finanšu, IKP, vidējās algas un citos rādītājos bieži vien aizmirstam.

Ne vien simts gadu garumā, bet arī daudzu gad-simtu griezumā Latvijā vienmēr cieņā bijušas vērtības, kuras savu aktualitāti nezaudēs nekad – Darbs, Saticība, Mīlestība.

Darbs un darba tikums mums vienmēr bijis pirmajā vietā. To novērtēja un loloja cauri gadsimtiem, liels vai mazs liekot saprast tā pārliecīgo nozīmīgumu.

Ar vislielāko cieņu vienmēr pieminēšu vectēvu – viņš savām rokām cēla saimniecību, kurā joprojām saimnieko viņa dzimta – mazdēls un mazmazdēls. Un nekad neaizmirsīšu tās sāpes, kādas viņam nācās piedzīvot, iekopto saimniecību atdodot kolhozam... Ļoti ceru, ka mūsu bērniem nekas tāds nekad vairs nebūs jāpiedzīvo.

Tādēļ ikvienam jādomā, kā būvēt skaistu un spēcīgu nākotnes Latviju. Aicinu nepieļaut dažāda veida sav-

starpēju šķelšanos, bet vairāk domāt un meklēt iespējas kopīgam darbam valsts labā. Mums jāspēj pacelties pāri savām privātajām ambīcijām un strādāt Latvijas augsmei!

Esmu pārliecināts, ka mūsu valsts nākotnes attīstības atslēga būs cieša sadarbība starp laukiem un pil-sētu. Pašlaik tā nav pietiekama, jo vairāk tiek darīts, lai tos abus šķeltu, nevis vienotu. Tomēr tik mazā valstī kā Latvija tikai sadarbojoties iespē-jams paveikt lielas lietas.

Lauku attīstībai jābalstās uz vi-sai sabiedrībai nozīmīgām vērtībām un pašu cilvēku vēlmēm. Ir jāspēj vienoties par prioritātēm, kur un kādu pēc 10, 20, 100 gadiem vēla-mies redzēt mūsu Latviju.

Atceramies – katrs cilvēks neat-kaļīgi no tā, vai viņš dzīvo laukos vai pilsētā, ir Latvijas bagātība!

Mārtiņš Cimermanis,

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra valdes priekšsēdētājs

■ Rudens aršana vai starpkultūru audzēšana 8

■ Kaitīgo organismu ierobežošanas vasaras miežos integrētajā augu aizsardzībā 10

■ Nekad nav par vēlu apsekot īpašumu ... 12

■ EK: konkurences iestādes var palīdzēt zemniekiem 13

■ Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2018. gada decembrī 14

■ Ar lepnumu par labākajiem saimniekiem Latvijā 15

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" OKTOBRA NUMURĀ

LLKC žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā lasītājiem piedāvājam daudz interesantas un praktiskas informācijas saimniekošanai.

Lasiet LLKC Lopkopības nodaļas vadītājas un žurnāla nozaru redaktora Silvijas Dreijeres piezīmes no pieredzes brauciena uz Šveici, kas izmēru un saimniecību lieluma ziņā ir nedaudz līdzīga Latvijai. Uzzināsi, ka tika noslēgta ganību sezona Alpu kalnos, ko ražo mazajās lauku saimniecībās un par pieredzēto Šveices sieru konkursā, kur šogad vērtēšanai tika nodoti 965 sieri 28 kategorijās no 330 Šveices siera ražotājiem.

Tirgus un cenu rubrikā lasiet jaunākās prognozes piena tirgum no Starptautiskā piena pētniecības tīkla IFCN un Eiropas Komisijas. Abu institūciju secinājumi ir līdzīgi, – klimatiskie apstākļi, resursu cenu kāpums un pārāk lēnais svaigpiena cenas pieaugums bremzē globālā piena tirgus izaugsmi.

Saimnieku pieredzes rubrikā lasiet, kā saimnieko Dambergu ģimene Ventspils novada Ances pagasta z/s "Viesturi", kur ganāmpulkā ir ap 100 Holšteinas melnraibo un sarkanraibo slaucamo govju. Žurnālā lasiet arī par netradicionālas lopkopības pieredzi Kuldīgas novada Snēpeles "Norniekos", kur saimnieks Pēteris

Gobzemis audzē Āfrikas strausus, kopskaitā ap 100, un ap 65 Būru šķirnes un to krustojumu kazas.

Piena ražotājiem iesakām iepazīties ar LLKC demonstrējuma rezultātiem LLU mācību un pētījumu saimniecībā "Vecauce" par dažādas asinības Latvijas brūnās un Holšteinas melnraibās šķirnes govju produktivitātes rādītājiem, kā arī govju izaudzēšanas un uzturēšanas izmaksu atmaksāšanās iespējām. Raksta autors ir LLKC konsultants–eksperts veterinārmedicīnā Dainis Arbidāns. Pienāimniekiem noderēs arī Silvijas Dreijeres ieteikumi, kā novērtēt govju labsajūtu ganāmpulkā.

Ne tikai gaļas lopu turētāju, bet arī patērētāju aprindās daudz tiek spriests, – kā iegūt un atpazīt patiešām labu liellopu gaļu un cik liela nozīme uz to ir stresam, ko dzīvnieks pieredzējis dzīves laikā. Atbildes uz šiem jautājumiem sniedz Dainis Arbidāns rakstā "Stresa ietekme uz liellopu gaļas kvalitāti".

Savukārt aitikopjiem noderēs LLKC Preiļu konsultāciju biroja lopkopības konsultantes Zitas Briškas raksts par aitū ķermeņa kondīcijas lomu veiksmīgai saimniekošanai.

Putnkopjiem piedāvājam Latvijas Olu ražotāju asociācijas pārstāves Annas Ērlihas atskatu uz septembra beigās Vīnē notikušo Eiropas punu

gaļas ražotāju organizācijas AVEC Ģenerālajā asamblejā runāto, kā arī rakstu par to, kā uzglabājamās olas.

Zirgu mīļiem būs interesants žurnālistes Daces Milleres sagatavotais materiāls par to, kādēļ un kā tiek veidotas frizūras jeb pītas krēpes zirgiem.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2018_gads/. Žurnālu var iegādāties arī LLKC Ozolniekos. **■**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Ar dažādu lietvedības dokumentu noformēšanu saskaras jebkurš uzņēmums. Tāpēc ir jāzina, ko šajā jomā reglamentē dažādi normatīvie akti.

No šī gada 7. septembra spēkā stājušies jauni MK noteikumi Nr. 558 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība", kas aizstāj MK 28.09.2010. noteikumus Nr. 916 ar analogisku nosaukumu.

Tāpat kā iepriekšējie noteikumi, arī jaunie nosaka:

* dokumenta oriģināla, tā atvasinājuma un dublikāta izstrādāšanas un

noformēšanas prasības;

* pārvaldes dokumentu sistēmā ietilpstošos dokumentus un šo sistēmu veidojošo dokumentu grupas;

* prasības, kas jāievēro, izstrādājot un noformējot pārvaldes dokumentu sistēmā ietilpstošos dokumentus.

Vienlaikus ar normatīvā akta tekstu vietnē www.likumi.lv iespējams atrast arī anotāciju attiecīgajiem noteikumiem. Tajā ir detalizēti aprakstītas atšķirības starp jaunajiem un vecajiem noteikumiem.

Jaunie noteikumi vairākas lietas

vairs detalizēti neskaidro un ir paredzēts, ka Tieslietu ministrija papildus šiem noteikumiem sagatavos vadlīnijas par dokumentu noformēšanu. Tāpat jaunajos noteikumos vairs nav piemēru ar atsevišķu rekvizītu noformēšanu, – piemērus un ieteikumus ir paredzēts iekļaut vadlīnijās. Šī raksta sagatavošanas brīdī Tieslietu ministrijas lapā gan vēl nebija pieejama informācija par to, ka šādas vadlīnijas ir izstrādātas.

Īsumā atgādināšu svarīgākās lietas par dokumentu noformēšanu.

► 3. lpp.

JAUNI MK NOTEIKUMI PAR DOKUMENTU NOFORMĒŠANU

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

VID EDS JAUNA IESPĒJA INFORMĒT DARBA DEVĒJU PAR IIN ATVIEGLOJUMU PIEMĒROŠANU

Sogad rodas daudz neskaidrību par to, kad un kā labāk piemērot iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus fizisko personu ienākumiem. Lai arī darbiniekam pienākas neapliekamais minimums pilnā apmērā, viņam ir iespēja lūgt darba devējam to nepiemērot. VID savā mājaslapā ir sagatavojis šādu informāciju:

Elektroniskās deklarēšanas sistēmas (EDS) sadaļā “Algas nodokļa grāmatiņa” ir izveidotas divas jaunas izvēlnes, kuras ļauj ērtāk informēt darba devēju par individuāliem nosacījumiem neapliekamā minimuma un iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanai.

Līdz ar nodokļu progresivitātes principa ieviešanu cilvēki, kuri saņem mazāk, maksā mazākus nodokļus, bet tie, kas saņem vairāk, – lielākus. Vienlaikus tas nozīmē, ka ikvienam pašam ir daudz rūpīgāk jāseko līdzi saviem ienākumiem un jēgpilni jāizmanto EDS pieejamās iespējas.

Situācija, kad nodokļos samaksāta mazāka summa, var rasties galvenokārt divu iemeslu dēļ: ienākumiem tiek piemērota mazāka – 20% – iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme vai arī gada laikā piemērots lielāks neapliekamais minimums, nekā patiesībā vajadzētu būt. Abos šajos gadījumos nodokļi tiek aprēķināti atbilstoši VID prognozei, kuras pamatā ir dati par cilvēka ieņēmumiem iepriekšējā periodā. Taču cilvēks pats var situāciju ietekmēt, izvēloties saviem ieņēmumiem atbilstošo nodokļa likmi, kā arī piemērot vai nepiemērot neapliekamo minimumu.

Līdz šim to varēja izdarīt, vienīgi individuāli vienojoties ar darba devēju, bet kopš šī gada 1. oktobra process kļuvis daudz vienkāršāks. EDS sadaļā “Algas nodokļa grāmatiņa” ir izveidotas divas jaunas izvēlnes, kuras ļauj ērtāk informēt darba devēju par individuāliem nosacījumiem neapliekamā minimuma un iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanai.

Ja darbinieks līdz 1. oktobrim jau ir vienojies ar savu darba devēju par to, kādu iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi piemērot, tad izvēlēta likme – 20% vai 23% – tiks piemērota arī turpmāk līdz datumam, kuru viņš norādījis grāmatvedim (darba devējam) adresētā iesniegumā. Šajā gadījumā pašam darbiniekam atkārtoti veikt atzīmi algas nodokļa grāmatiņā nav nepieciešams, ja vien darbinieks nav izlēmis, ka izdevīgāk ir piemērot citu likmi. Tādējādi tagad cilvēki var izvēlēties veidu, kādā informēt savu darba devēju: tāpat kā līdz šim rakstot iesniegumu darba devējam vai vienkāršāk – atzīmējot savu izvēli EDS algas nodokļa grāmatiņā.

Jaunās EDS izvēlnes noderēs cilvēkiem, kuriem var rasties nepieciešamība piemaksāt nodokļu starpību:

- cilvēkiem, kas strādā vairākās darbavietās, piemēram, paralēli ienākumam pamatdarbā saņem autoratlīdzības;
- cilvēkiem, kas atgriežas darbā pēc ilgāka pārtraukuma, piemēram, jaunajām māmiņām;
- darbiniekiem, kuriem šogad palielinājies atalgojums, vai tiem, kas tikko uzsākuši darba gaitas, piemēram, studentiem;

- strādājošiem pensionāriem;
- personām, kas gada vidū nomainījušas darba vietu.

Visvienkāršākais veids, kā ikviens var sekot līdzi saviem ieņēmumiem un nodokļu situācijai, ir izmantot EDS (<https://eds.vid.gov.lv>). Tā būtībā ir nodokļu internetbankas versija, kur visa informācija ir apkopota elektroniskā un salīdzinoši viegli pārskatāmā veidā. Savam EDS kontam ikviens var pieslēgties, izmantojot vai nu e-parakstu, vai arī portālu Latvija.lv, izmantojot savu internetbankas paroli.

Aktuālā informācija par nodokļu pārmaksu vai izveidojušos nodokļu parādu būs redzama atsevišķā paziņojumā uzreiz pēc pieslēgšanās savam EDS kontam, savukārt neapliekamā minimuma ikmēneša prognozi iespējams uzzināt, izvēloties sadaļu “Algas nodokļa grāmatiņa”. Atverot to, būs redzams ieraksts “Prognozētais mēneša neapliekamais minimums”. Ja tur parādās “0”, neapliekamais minimumu netiek piemērots, savukārt jebkurš cits skaitlis norādīs uz prognozēto neapliekamo minimumu. Tas tiek pārreķināts divas reizes gadā – uz 1. janvāri un 1. augustu.

Plašāka informācija par normatīvo aktu izmaiņām atrodama arī VID tīmekļa vietnē www.vid.gov.lv sadaļā “Kā mani ietekmēs nodokļu reforma?” – “Esmu darba ņēmējs”.

2. lpp.

Atbilstoši Dokumentu juridiskā spēka likumam, lai dokumentam būtu juridisks spēks, tam ir jāsaturs šādi rekvizīti:

- dokumenta autoru nosaukums;
- dokumenta datums;
- paraksts (izņemot likumā paredzētus gadījumus).

Tiesību aktos noteiktajos gadījumos organizācijas dokumentā, lai tam būtu juridisks spēks, papildus iepriekš minētajiem trīs rekvizītiem iekļauj arī:

- dokumenta izdošanas vietas nosaukumu;

- zīmoga nospiedumu;
- dokumenta apstiprinājuma uzrakstu vai atzīmi par dokumenta apstiprināšanu;

- dokumenta reģistrācijas numuru.
- Dokumentā, kurā norādāms tā saņemējs, lai šim dokumentam būtu juridisks spēks, norāda arī adresātu.

Linda PURINA,
LLKC grāmatvedības
eksperte, sertificēta
nodokļu konsultante
e-pasts: linda.purina@llkc.lv
tālrunis: 63007561

“LAUKU LAPU” IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties “Lauku Lapa” saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodaļās, gan “Latvijas Pasta” interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>.
Abonēšanas indekss – 1163.

AKTUALITĀTES

IZMAINAS MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU LIETOŠANAS PRASĪBĀS

Lai veicinātu ūdens un augšnes aizsardzību no tiešas vai netiešas slāpekļa savienojumu, it īpaši nitrātu, noplūdes ūdens vidē vai augsnē, lauksaimniekiem jāievēro vairāki normatīvie akti. Viens no tiem ir Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 834 "Noteikumi par ūdens un augšnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem". Šī gada 12. oktobrī stājās spēkā noteikumu grozījumi.

Pieaugot amonjaka emisiju ierobežošanas pasākumu aktualitātei, noteikumu grozījumi veikti, attiecinot prasības arī uz amonjaka emisiju ierobežošanu. Līdz ar to mainīts arī noteikumu nosaukums "Prasības ūdens, augšnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma".

Noteikumu grozījumos precizēti fermentācijas atlieku (piem., digestāta) iestrādes nosacījumi. Uz separētas fermentācijas atlieku cietās frakcijas izkliešanas attieksies tie paši nosacījumi, kas uz pakaišu kūtsmēsliem – pēc izkliešanas iestrādā augsnē 24 stundu laikā, bet šķidrās frakcijas izkliešanai – šķidro kūtsmēsli un vircas iestrādes prasības – pēc izkliešanas iestrādā augsnē 12 stundu laikā, bet, lietojot papildmēslojumā, – neiestrādā augsnē. Rudenī pamatmēslojumā fermentācijas atliekas, izņemot separētu atlieku cieto frakciju, izklieš pa rugājiem, sasmalcinātiem salmiem vai zālāju sakņu masu un iestrādā augsnē.

Noteikumu grozījumos noteikts aizliegums nelietot amonija karbonātu mēslošanas līdzekļus. Pēc Valsts augu aizsardzības dienesta datiem, šāds mēslošanas līdzeklis pašreiz Latvijā netiek izmantots.

Veikti arī grozījumi, kas attiecas uz saimniecībām īpaši jutīgā teritorijā, t. i., Dobeles, Auces, Tērvetes, Jelgavas, Ozolnieku, Bauskas, Vecumnieku, Iecavas, Rundāles, Babītes, Mārupes, Olaines, Ķekavas, Baldones, Salaspils, Stopiņu, Ropažu, Garkalnes, Carnikavas, Saulkrastu, Sējas, Ādažu, Inčukalna, Siguldas, Krimuldas un Mālpils novada administratīvās teritorijas robežās, izņemot Vecumnieku novada Valles pagastu un Kurmenes pagastu,

Krimuldas novada Lēdurgas pagastu, kā arī Jelgavas, Rīgas un Jūrmalas pilsētas administratīvās teritorijas robežu.

Noteikumos noteiktas izmaiņas, kas attiecas uz lauksaimniekiem, kuri apsaimnieko lauksaimniecībā izmantojamo zemi 20 hektāru un lielākā platībā, kā arī audzē dārzeņus, augļu kokus vai ogulājus trīs hektāru un lielākā platībā īpaši jutīgā teritorijā.

Lauksaimnieki šajā teritorijā, plānojot kultūraugu mēslošanu, izmanto augšņu agroķīmiskās izpētes materiālus un augšņu analīzes. Noteikumu grozījumos noteikts, ka viens augšnes paraugs jāņem no platības, kas nepārsniedz sešus hektārus, turklāt jānorāda arī lauka numurs vai nosaukums. Šī prasība par paraugu ņemšanas platību attiecas arī uz lauksaimniekiem, kuri strādā ar integrētās audzēšanas metodēm, t. i., attiecas uz profesionāliem augu aizsardzības līdzekļu lietotājiem, kuri izmanto otrās reģistrācijas klases augu aizsardzības līdzekļus, un personām, kas otrās reģistrācijas klases augu aizsardzības līdzekļu lietošanai izmanto profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju sniegtos pakalpojumus. To nosaka Ministru kabineta 15.09.2009. noteikumi Nr. 1056 "Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība" 24.07.2018. veiktie grozījumi. Šiem lauksaimniekiem augšņu agroķīmiskā izpēte vai augšņu analīzes jāveic ik pa 7 gadiem lauksaimniecībā izmantojamai zemei.

Noteikumos Nr. 834 un Nr. 1056 noteikts, ka lauksaimniekiem jāsa-

gatavo kultūraugu mēslošanas plāns ne vēlāk kā līdz kultūraugu sējai vai stādīšanai, ilggadīgajiem sējumiem un stādījumiem – līdz veģetācijas sākumam. Noteikumu Nr. 834 grozījumos noteikts, ka saimniekiem īpaši jutīgā teritorijā Valsts augu aizsardzības dienestā (VAAD) katru gadu līdz 30. novembrim elektroniski jāiesniedz kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums par kārtējā gadā iegūto ražu un izmantotiem mēslošanas līdzekļiem. Iepriekš bija jāiesniedz kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums līdz 15. maijam ar plānotiem datiem. Tātad arī turpmāk lauksaimniekiem jāgatavo kultūraugu mēslošanas plāns, pamatojoties uz augšņu agroķīmisko izpēti vai analīzēm, bet kopsavilkums jāiesūta VAAD rudenī nevis pavasarī. Iepriekš minēto prasību izpildi kontrolē Valsts augu aizsardzības dienests.

LLKC augkopības konsultanti piedāvā palīdzību sagatavot kultūraugu mēslošanas plānu un kopsavilkumu. Lauksaimniekiem ir iespēja LAP 2014.–2020. gadam apakšpasākuma "Atbalsts konsultācijas pakalpojumu izmantošanas veicināšanai" projekta ietvaros saņemt šo un citus pakalpojumus bez maksas. Papildus informācija par projektu LLKC mājaslapā vai pa tālruni 63007564.

Ilze SKUDRA,
LLKC Augkopības
nodaļas konsultante
augkopībā
e-pasts: ilze.skudra@llkc.lv
tālr. 63050577

Foto: Ilze Skudra

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

KOOPERĀCIJA

ĪRIJAS KOOPERĀCIJAS CENTRĀ – SAIMNIEKA VAJADZĪBAS

Viens saimnieks tirgū izdzīvot nevar, konkurētspējai nepieciešams kooperatīvs un tā radīta infrastruktūra, kas palīdz saimniekot efektīvāk. Šādu atziņu oktobra beigās notikušajā konferencē “Tirgus spēka iegūšana – kooperatīvu dzīvotspēja” puda Tīdžejs Flanagan, Īrijas Kooperatīvo organizāciju biedrības ICOS izpilddirektors.

Salīdzinoši neliela valsts ar lopkopībai pateicīgiem klimatiskajiem apstākļiem, daudz nelielu saimniecību ar vidējo lauksaimniecības zemes platību 40 ha un vidēji 80 govju lielu ganāmpulku, novecojoša lauksaimnieku sabiedrība: šīs ir iezīmes, kas Latvijai un Īrijai ir kopīgas. Atšķirīgais – piena lopkopība te ir ienesīgākā lauksaimniecības nozare, kas, pateicoties tieši 120 gadu ilgai kooperācijas pieredzei, mazām un vidējām saimniecībām nodrošina vidēji 60 līdz 80 tūkstošus eiro lielus ienākumus uz ģimeni gadā.

Kā kooperācijā veicies ģīriem, ko mums no viņiem mācīties? “Ne visu esam darījuši pareizi, mums bijušas arī kļūdas, un priekšā stāv nopietni izaici-

UZZIŅA

- Īrijā ir 7 milj. ha zemes, no kuras lauksaimniecībai piemēroti apmēram 4,5 milj. ha, 81% lauksaimniecības zemes ir zālāji, tikai 8% izmanto graudaugiem.
- Vairāk nekā 90% Īrijas lauksaimnieku ir kooperatīvu biedri, Īrijas Kooperatīvo organizāciju biedrībā apvienojušies ap 130 kooperatīviem.
- Īrijā ir apmēram 100 000 saimniecību, katrai no tām ir vidēji 40 ha zemes, komerciāli dzīvotspējīgas ir tikai 30 000, no tām 17 tūkst. – piena saimniecības.
- Piena nozarē strādājošo ģimeņu saimniecību ienākumi pērn bija 86 155 eiro jeb 1136 eiro par govi.
- Vidējā piena iepirkuma cena pērn bija 36,9 centi/kg, piena pašizmaksa – 22,8 centi/kg, neto peļņa – 14,7 centi/kg.

nājumi, taču tas ir fakts, – kooperācijas centrā ir saimnieks, bez kura nekas nenotiktu,” saka Tīdžejs Flanagan.

Patlaban Īrijas Kooperatīvo organizāciju biedrībā apvienojušies ap 130 uzņēmumu, no tiem 85% darbojas piena lopkopības jomā, pārējie ir kooperatīvi, kas sniedz grāmatvedības pakalpojumus, sezonālā darbaspēka organizēšanu, apvieno sēņu audzētājus, nodrošina ūdens piegādes u. c. Kooperatīvu skaits pakāpeniski sarūk, jo tie apvienojas, lai iegūtu lielāku tirgus spēku.

Stāstot par kooperācijas veidošanās sākumu, Flanagan atgādina Īrijas sa-

režģīto vēsturi – tā ilgstoši bijusi Apvienotās Karalistes pakļautībā, pārdzīvojuši karus, badu un emigrāciju. Pagājušā gadsimta sākumā Īrija zaudēja pusi no iedzīvotājiem. Lauksaimniekiem klājās grūti, bija tūkstošiem saimniecību ar pāris govīm, kas ražoja pienu un centās to pārdot angļiem, tiesa, ne pārāk veiksmīgi. Kooperācijas pamatlicējs sers Horācijas Plankets nācis no turīgas lauksaimnieku ģimenes, bijis labi izglītoti un daudz ceļojis. Apceļojot Skandināviju, redzēja, ko var panākt zemnieki, apvienojot saražoto produkciju un pārdodot to ar kooperatīva palīdzību. Tā 1894. gadā izveidojās kooperatīvu biedrība, kam bija liels lauksaimnieku atbalsts. Drīz vien radās sarežģījumi, jo jaunizveidoto kooperatīvu skaits sasniedza 1000, no kuriem liela daļa bija saimnieciski neveiksmīgi. Tādēļ 1922. gadā Īrijā izveidojās valsts uzņēmums, kas palīdzēja kooperatīviem tik galā ar saimniekošanu, un tas pastāvēja 50 gadus. Līdz ar Īrijas pievienošanas ES priekštecei – Eiropas Ekonomiskajai zonai 1974. gadā, kas deva plašākas iespējas saimniekot un eksportēt – sākās kooperatīvu apvienošanās, ieguldījumi saimniecībās un arī piena pārstrādē. No 1973. līdz 1983. gadam piena ražošanas apjomi Īrijā pieauga no 2,5 līdz 5 miljardiem litru piena gadā. Tad EEK ieviesa piena kvotas un izaugsme apstājās. Piena nozare piedzīvoja 30 stagnācijas gadus. Kooperatīviem nācās meklēt citas iespējas, kā attīstīties, – tie iesaistījās patēriņa un cita veida produktu ražošanā, lai izdzīvotu. Līdz ar piena kvotu atcelšanu 2015. gadā piena nozare piedzīvoja jaunu uzplaukumu. Pērn Īrijā saražoja 7 miljardus litru piena, 98% no tā iepirka un pārstrādāja kooperatīvi.

Konferencē “Tirgus spēka iegūšana – kooperatīvu dzīvotspēja” uzstājas Tīdžejs Flanagan no Īrijas

PIEREDZE

SAIMNIEKO SASKAŅĀ AR PRĀTU, SIRDĪ, SIRDsapziņu UN SĒNČU VĒRTĪBĀM

Zemnieku saimniecības “Zutiņi” saimnieku paveiktais šad un tad ir pavidējis plašsaziņas līdzekļos. Par pupu un zirņu unikālajām šķirnēm, par veiksmīgu lēmumu piena lopkopību mainīt uz dārzeņkopību, par piedaļišanos “Slow Food” akcijās, par piedzīvoto izstādēs Itālijā, par savu produktu piedāvājumu “Top”, “Rimi Klēts”, “Stockmann”, “Sky”, “Idille” un “Liepkalnu” maizes veikalos.

Šoreiz stāsts ir par veiksmīgu lauku saimniecību, kur veiksmes pamatā ir saskaņa ar sevi, savu sirdsapziņu pret padarīto un pircējam pārdoto.

Zemnieku saimniecība “Zutiņi” atrodas “Lejnieku” mājās Krimuldas novada Krimuldas pagastā, kur strādā Melņu ģimene. Vecāki Inese un Agris, meitas Rūta un Santa, dēls Martiņš. Visi kopā – saimnieki. Saimnieki – darītāji.

“Zutiņos” šobrīd apsaimnieko jau aptuveni simts hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes no pirmsākumos esošā 21 hektāra. Saimniecībā darba rokas vien pašu ģimenes nodrošinātas.

Saimniecība audzē graudaugus (kviešus, rudzus, miežus, auzas, griķus), pupas un zirņus (starp citu, apgūtas teju 50 pupu šķirnes), dārzeņus (kartupeļus, tomātus, gurķus, ķirbjus, kabačus, burkānus, bietes, papriku u. c.), dārzeņu un puķu stādus, garšaugus un dīgļstus.

Saskaņa

Paši saimnieki saka: “Līdzīgi kā dabā, arī mūsu saimniecībā ir savs ritums – ar dārzeņu un ziedu stādiem un rosīšanos siltumnīcās pavasarī, ar briestošiem dārzeņu, ogu un graudaugu laukiem vasarā, ar bagātām un lekām ražām rudenī, kas palēnām tiek sastrādātas visrupjākajos putraimos un smalkākajos miltos, lai visa gada garumā nonāktu uz jūsu galdiem un sniegtu labāko, ko daba spēj piedāvāt mūsu platuma grādos.”

Vēl februāra sals kaļ logos, bet “Zutiņu” siltumnīcās jau, vasarīgi plāni ģērbti, līkņā jauno dīgļu laistītāji. Decembra klusajos, baltajos vakaros ar rokām tiek šķiroti un apmīļoti

Vecāki Inese un Agris, meitas Rūta un Santa

pupu un zirņu graudi, lai pēcāk sabirtu skaisti noformētos iepakojumos. Pavasara putnu treļļiem līdzīgi tiek rušināti jauno puķu un dārzeņu stādi, vasaras tveicē briestošos augus, ogas un dārzeņus steidz iesaiņot rindas kārtībā gaidošo pircēju grozos. Pircēji ir iecienījuši “Zutiņu” gardos dārzeņus, skaistās ogas, bagātīgas garšas garšaugus, košos stādus, it visu sarūpēto. Iecienījuši tā, ka saimnieki steidz vienlaikus būt kā Straupes tirgū, tā kādā no lielajiem gadatirgiem un vēl gādāt, lai veikalu plauktos nesaruktu produktu piedāvājums. Vēl jāpapildina sava mājaslapa www.zutini.lv, kur regulāri tiek stāstīts par saimniecībā paveikto un rindojas jauni produkti papildus jau piedāvājumā esošajiem.

Lai gan tehnikas parks pilnībā ļauj patstāvīgi saimniekot, tomēr no jaunākās tehnoloģijas vien nesen iegādātas graudu dzirnavas. Liela daļa darāmo darbu tiek ar rokām paveikti. Sākot no stādu un dīgļu diedzēšanas, piķēšanas, laistīšanas līdz pupu sēšanai un gatavo pupu šķīšanai no izžuvisajām pākstīm.

Harmonija – ritmā

Daudz darāmā. Vienam darbam seko cits. Kur te harmonija?

Ritmā. Katra darbība ir ar rūpēm par rezultātu pārdomāta. Saskaņā ar sentēvu metodēm un pašu spējām, rāmi un pakāpeniski top rezultāts ar skaisti ie-

saiņotu rupjā vai smalkā maluma miltiem, pupām un zirņiem. Katra saimniecībā audzētā šķirne te ir izvēlēta apzināti. Saklausot pircēja vēlmi. Tā tika sāktas audzēt pupiņas un zirņi, kuri no omes laikiem (kā viņas personiskais hobijs) krājumos palikuši. Tirgū starp citiem produktiem reiz piedāvāti un pircēju atzīti. Tā no pāris kilogramiem tolaik pašu neizzinātas šķirnes šodien saimnieki jau apguvuši pircēja diktētas vēlmes iegādāt tās raibākās un tumšākās šķirnes. Tās ir miltainākas.

Tāpat pircēju vēlme iegādāt tikai kvalitatīvu produktu ir iemesls saimniekiem rūpīgā roku darbā, pašu radītā metodē šķirot un atlasīt šķeltās pupas un zirņus no skaistajām un apaļajām. Rūpīgi atlasītais tiek sabērsts skaisti noformētos, caurspīdīgos maisiņos, lai pircējs redz, ko izvēlas. Nu jau tapuši svētku un ikdienas uzlīmju teksti. Svētku laikā krāsaināks, ar īpaši piemeklētu tautas dziesmu, ikdienai – ar košu akcentu un humorīgas tautas dziesmas vārdiem.

“Pupas, pupas, zirņi, zirņi. Tiek manai līgavai. Ne grūžami, ne maļami, katlā vien ieberami.”

Tā ir pircēja vēlme un pašu resursi – ko spēj un var izaudzēt saskaņā ar vidi saudzējošām metodēm un sirdsapziņu, produktu piedāvājot, rada harmonisko rezultātu kā darbam, tā produkta garšai.

► 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Zemnieku
saimniecības
“Zutiņi”
produkcija

Graudu malšana tagad notiek pašu dzirnavās

7. lpp.

Senču vērtības

Pēc Latvijas iestāšanās ES, mainoties prasībām piena lopkopības saimniecībām, saimnieki ar smagu sirdi šķīrās no teju 100 galvu ganāmpulka, kur katrai gotiņai bija savs vārds (numuru vietā). Nozares maiņa bija saimnieku lēmums saskaņā ar paredzamajām izmaksām. Vēlme saglabāt senču iedibinātu attieksmi un ar rūpību turpināt saimniekot piena lopkopībā izrādījās pārāk dārgi. Par labu sirdsmieram un saldām miegām, bez kredītu slogiem saimnieki lēma par labu pārmaiņām.

Ko tālāk? Ko darīt? Ar ko nodarboties? Atbilde nāca loģiski un harmoniski. 21 hektāru zemes Pierīgā ar augošo iedzīvotāju (tātad pārtikas produktu patērētāju skaitu), vajadzību katram ēst veselīgi un katra maciņa robežu ietva-

ros. Uzmanīgi apieties ar katru darāmo darbu. Spēja ieklausīties pircēja vēlmēs. Vēlme saimniekot saskaņā ar dabas ritmu un piekopjot sentēvu metodes – ir stimulē un iespējas.

Pakāpeniski pašu audzēti sezonas dārzeņi, stādi, garšaugi pircēju grozos papildinājušies ar graudaugiem, pupām, zirņiem. Saimniecība apzināti izvēlas šķirnes, kuru garšas īpašības ir bagātīgākas un pircēju atzītas, labāk par augstas ražas šķirņu piedāvājumu. Tā, piemēram, ‘Speltas kvieši’ ir viens no Latvijā reti audzētiem graudu veidiem. Speltas jeb plēkšņainie kvieši ir priekšteči parastajiem maizes kviešiem. Salīdzinot ar mīkstajiem kviešiem, tie ir plēkšņaināki, graudi līdzīgi auzām, jo atrodas plēkšnēs, kas ir grūti atdalāmas. Plēkšnes apgrūtinā kulināru un ietekmē sēju. Pēc grauda

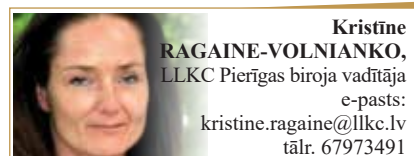
attīrīšanas tiek zaudēti teju 40% masas. Tomēr Speltas graudos esošie mikroelementi viegli pārstrādājas organismā, tāpēc arī ēdieni nerada smaguma sajūtu, bet regulē svaru. Speltas kviešu izstrādājumi ir īpaši piemēroti cukura diabēta slimniekiem, sirds un asinsvadu slimību profilaksei, palīdz ārstēt kuņģa un zarnu iekaisumus.

Saimniecībā iegūtie graudi tiek kaltēti un attīrīti netālu esošajā Lēdurgas kaltē, taču malšana nu jau tiek veikta pašu dzirnavās, pielietojot sentēvu metodes – maļot dzirnakmeņos īpaši Austrijā pasūtītās dzirnavās, kur mālums regulējams trīs frakcijās.

Senču vērtības kā praktisko darbu metodēs, tā “Zutiņu” saimnieku lēmumos caurvij katru soli, kas sperts ar rūpēm un mīlestību, joprojām saimniekojot 19. gadsimtā no Bīriņu muižas zemes atdalītajos 20,86 ha zemes “Lejnieku” māju saimniekam un ģimenes priekštecim – Edvardam Augustam Beirotam par nopelniem pirmā pasaules karā.

Rakstu rindās nav ietilpināms stāsts par joprojām unikālo spēju saglabāt sentēvu metodes saimniekojot un būt krietniem saimniekiem šodien.

Zemnieku saimniecība “Zutiņi” ir atvērusi iespēju ciemoties saimniecībā un izzināt bagātīgi gūto praktisko pieredzi klātienē.

**Kristīne
RAGINE-VOLNIANKO,**
LLKC Pierīgas biroja vadītāja
e-pasts:
kristine.ragine@llkc.lv
tālrs. 67973491

DĀRZKOPĪBA

RUDENS ARŠANA VAI STARPKULTŪRU AUDZĒŠANA. 2. DAĻA

Iepriekšējā reizē apskatījām gan pozitīvo, gan negatīvo, ko dod tradicionālā augsnes apstrāde rudenī – aršana. Augsnes aršanai pastāv tādas alternatīvas kā atstāšana rugainē, aršana ik pēc noteikta gada intervāla augmainā, aršana pavasarī. Šajā gadījumā vairāk apskatīsim, manuprāt, vienu no sakarīgākajiem risinājumiem – starpkultūru audzēšanu. Skeptiķu netrūkst pat speciālistu vidū, taču pārliecība, kas gūta pēdējos trijos gados, liek paust viedokli par starpkultūrām.

Ja runājam par starpkultūrām, tad ir jāizšķir principiāli divi dažādi paņēmieni, kas tiek izmantoti. Pirmais, kad zaļmēslojuma augi tiek audzēti kā pasējas kultūra, un otrs paņēmieni, kad zaļmēslojuma augi tiek audzēti pēc kultūrauga novākšanas kā pēcplaujas zaļmēslojums, kas biežāk tiek saukts tieši par starpkultūru audzēšanu. Kā vienu, tā otru paņēmieni gan pozitīvi, gan negatīvi

vi var ietekmēt dažādi faktori, kas ietver sevī: klimatiskos apstākļus, sējas termiņus un tehnoloģijas, sēšanas tehniku un piemērotu starpkultūru augu izvēli.

Pasējas zaļmēslojums

Pats nosaukums norāda, ka tiek sētas jau pamatkultūrauga veģetācijas perioda sākumā. To iespējams izmantot graudaugiem, lielākoties ziemājiem, arī dārzkopībā, piemēram, galviņkāpostiem. Praksē to bieži pielieto bioloģiskajās saimniecībās, taču ne kā starpkultūru. Te ir viena būtiska nianse, – starpkultūra kā pasētā kultūra būs uzskatāma tikai tajā gadījumā, ja pēc kultūrauga novākšanas tā tiks iestrādāta augsnē ātrākais pēc 31. oktobra un vēlākais – nākamā gada pavasarī. Ja tā tiek turpināta tālāk audzēt produkcijas iegūšanai (lopbarībai, sēklai utt.), tad tā vairs netiek uzskatīta par starpkultūru. Tātad, ja kultūraugs netiek iestrādāts augsnē un izmantots augsnes ielabošanai, bet gan iegūta

produkcija, zūd pamata jēga, kādēļ tādas kultūras tiek sētas un audzētas.

Priekšrocības

- Sējas laikā visbiežāk ir piemēroti klimatiskie apstākļi, lai pasējas zaļmēslojumu kvalitatīvi iesētu.
- Var izmantot zaļmēslojuma kultūras, kurām ir ilgāks veģetācijas periods.
- Iegūst lielāku zaļo masu, kas dod iespēju augsnē vairāk veidoties vērtīgajām humusvielām.
- Slāpekļa saistītājas kultūras paspēj vairāk piesaistīt atmosfēras slāpekli, kas ir ļoti būtiski bioloģiskajās saimniecībās un slāpekļa prasīgajām kultūrām gan augkopībā, gan dārzkopībā.
- Pasargā augsni no degradācijas vārda visplašākajā nozīmē.
- Samazina kustīgo barības elementu izskalošanos no augsnes.

Trūkumi

- Pastāv risks, ka pasētā kultūra var nomākt iesēto pamatkultūru. Parasti tas notiek ar nokrišņiem bagātos gados, kas veicina pasējas zaļmēslojuma kultūras pastiprinātu augšanu.
- Precīzi jāievēro sējas termiņi, lai neizraisītu pamatkultūras augšanas palēnināšanos.
- Nav piemērotas iestrādei pavasarī un gadījumos, ja pavasarī ir paredzēts sēt kultūras, kam ir svarīgi agri sējas termiņi.

Latvijā nav daudz piemēru šāda veida pasējas zaļmēslojuma izmantošanai. Viens no tiem ir savulaik Kuldīgas rajona Īvandes pagasta zemnieku saimniecībā “Zāģeri” iekārtotais demonstrējums “Pasējas un pēcplaujas starpkultūru salīdzināšana ziemas rudzu sējumos, slāpekļa satura izmaiņu novērošana augsnē”. Zem ziemas rudziem tika pasēta viengadīgā airene un ziemas vīķi. Kā starpvariants vēl bija veikta apstrāde ziemas vīķiem un viengadīgajai airenei ar azotobaktarīnu. Pasējas viengadīgās airesnes un ziemas vīķu iestrāde tika veikta 3. maijā ieceļojot.

Minerālā N saturs augsnē rudzu sējumā ar pasējas starpkultūrām tika analizēts 18. septembrī.

Slāpekļa visvairāk bija variantā ar ziemas vīķiem un apstrādi ar azotobaktarīnu.

► 9. lpp.

Foto: Māris Narvils

Rudzu un ziemas vīķu noliektā un salauzītā zaļmasa

Foto: Māris Narvils

Augu lauzējveltnis darbībā Lielvārdes novada "Puteņos"

◀ 8. lpp.

Lai arī būtiskas atšķirības netika novērotas, tomēr bija pozitīvas tendences. Ieguvumi ir noteikti, jo 50–70 kg/ha slāpekļa tīrvielas, ko ir paspējuši saistīt ziemas vīķi, jau ir pietiekami, lai nodrošinātu optimālu C:N (oglekļa un slāpekļa attiecību), tā sekmējot ziemas rudzu salmu sadalīšanos.

Ir viena būtiska nianse. Zaļmēslojuma kultūras neuzrāda ļoti augstus rezultātus vienas sezonas laikā, un ne visas atbildes ir gūstamas mūsu izvēlētajās augsnes analīzēs. Ļoti būtisks aspekts, kam nepievērš uzmanību, veicot minerālās barošanas analīzes, ir mikroorganismu darbība. Augsnes auglības uzlabošanai to darbība ir būtiska. Tādēļ novērojumi un izmēģinājumi būtu jāveic kā minimums 3–5 gadu periodā, kad daudz vienkāršāk ir pierādīt šādu audzēšanas metožu priekšrocības. Dažbiskie mēslojumi nedarbojas tik strauji kā minerālmēslojums, un vienas sezonas ietvaros veiktie pētījumi nepaspēj ieguvumus parādīt pilnībā.

Ja runājam par zaļmēslojuma pasējas kultūru izvēli, tad no iepriekšminētā demonstrējuma pieredzes var teikt, ka mūsu klimatiskajos apstākļos šajā izmantošanas veidā savu potenciālu nespēj parādīt viengadīgā aīrene, un tam ir savs izskaidrojums. Viengadīgo aīreni pašu bieži izmanto kā virsaugu dažādos daudzgadīgo zālaugu un ganību maisījumos, jo tā ir pietiekami strauji augoša, bet pie nosacījuma, ja pati ir kā dominējošā suga. Rudzi tomēr kā virsaugs ietekmēja aīreni gana negatīvi. Toties daudz pozitīvākus rezultātus dod daudzgadīgo tauriņziežu izmantošana. Tādēļ nav brīnums, ka tieši ziemas vīķi

uzrādīja labākus rezultātus. Tā kā lielāko pienesumu pasējas zaļmēslojums dod tieši pēcaugam un nevis esošajam virsaugam, tad tauriņzieži nav piemēroti sējai zem ziemas un vasaras miežiem, maza auguma ziemas kviešiem. Pozitīva pieredze dārzkopībā tauriņziežu izmantošanā ir lielai bioloģiskajai dārzenu audzēšanas saimniecībai Dānijā, par ko jau rakstīju iepriekš. Protams, ka tas kaut kādā mērā liek pārskatīt audzēšanas tehnoloģijas arī dārzkopībā, taču risinājumi, kas mūs ved pie augstākas augsnes auglības un mazākas vides piesārņošanas ar kustīgajiem augu barības elementiem, ir ievērojamas cienīgi. Par pārējām zaļmēslojuma kultūrām. Noteikti nederēs strauji augošās kultūras, piemēram, eļļas rutks, baltās sinepes, griķi, jo tie strauji pāraugu virsaugu. Par pārējām kultūrām vēl ir noteikti jāveic izmēģinājumi.

Pēcplaujas vai starpkultūru zaļmēslojuma kultūras

Par tādām tiek sauktas zaļmēslojuma kultūras, kuras tiek sētas pēc priekšauga novākšanas un audzētas laika periodā starp priekšaugu un pēcaugu. Šo starpkultūru loma ir ļoti būtiska, ne velti tieši šis paņēmiens īpaši tiek uzsvērts valstiskā līmenī, un jau otro gadu bija iespēja pieteikt starpkultūru platības LAD. Lai to labāk saprastu, izvērtēsim to priekšrocības. Tās, kas ir vienādas ar pasējas zaļmēslojumu, neatkārtosim.

Priekšrocības

- Nekādā veidā netiek ietekmēta priekšauga augšana un attīstība.
- Plašāks izmantojamo zaļmēslojuma kultūru spektrs.

Trūkumi

- Ļoti būtiski ir sējas termiņi, tādēļ ne visos gadījumos tās var izmantot.
- Sausa vasaras otra puse var ļoti negatīvi ietekmēt šo zaļmēslojuma kultūru augšanu.
- Ne visas ieteiktās zaļmēslojuma kultūras ir piemērotas starpkultūru audzēšanai.

Piesakoties LAD atbalsta maksājumam, ir jānodrošina, ka divu zaļmēslojuma kultūru maisījumam ir jāaug uz pieteikto laiku, kā minimums no 1. septembra līdz 31. oktobrim. Tas nozīmē, ka šajā laika periodā kultūru maisījumam noteiktajā platībā ir fiziski jāaug un jābūt sadīgušam. Ko rāda praktiskā pieredze Latvijā? Lai starpkultūrai būtu ne tikai formāla, bet arī agronomiska nozīme, tad jāievēro būtu, lūk, kas. Kontekstā ar augsnes mitrumu starpkultūras ir jāiesēj ne vēlāk kā augusta pirmajā nedēļā, jo vēlākā sējumi būtiski palēnina attīstību.

Par to, vai iestrādāt vai neistrādāt starpkultūru pēc 31. oktobra. Es teiktu, ka noteikti vajadzētu starpkultūras atstāt līdz pavasarim. Tam ir vairāki būtiski iemesli, kultūras vēl labu laiku turpinās lēnu attīstību arī pēc 31. oktobra. Tādā veidā līdz pat pavasarim tiek kavēta augu barības elementu izskalošanās, jo to sakņu sistēma, pat lēnām atmirstot, turpina veikt šīs funkcijas. Tāpat sakņu sistēma kavē augsnes struktūras pasliktināšanos ziemas periodā. Tas nodrošina, ka augsnei nav nepieciešama papildu pirmssējas apstrāde, bet var izmantot tiešo sēju. Pēcaugiem augsnē būs labāks mitruma un gaisa režīms, kā arī straujāk veidosies sakņu sistēma, nodrošinot labāku barības elementu uzņemšanu.

Labākie maisījumi būs tie, kuros tiek izmantotas tādas zaļmēslojuma kultūras kā eļļas rutks, baltās sinepes, ziemas un vasaras vīķis, ziemas rudzi, auzas un lopbarības redīss. Labus rezultātus uzrāda rudzi maisījumā ar ziemas vīķiem. Divu gadu novērojumi rāda, ka, visticamāk, nebūs piemērotas viengadīgā aīrene, griķi un facēlija. ■

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālrs. 29609943

AUGKOPĪBA

KAITĪGO ORGANISMU IEROBEŽOŠANA VASARAS MIEŽOS INTEGRĒTAJĀ AUGU AIZSARDZĪBĀ

Šobrīd Latvijā notiek pakāpeniska integrēto augu aizsardzības (IAA) prasību piemērošana visiem profesionālajiem augu aizsardzības līdzekļu lietotājiem, kā arī personām, kam nav apliecības otrās reģistrācijas klases augu aizsardzības līdzekļu iegādei un lietošanai, bet kuras izmanto sniegtos pakalpojumus augu aizsardzības jomā.

Pēc aptuvenām aplēsēm tādas Latvijā varētu būt ap 17 000 saimniecības. Tādēļ joprojām dzirdam jautājumus: kas tas ir – integrētā augu aizsardzība? Lai palīdzētu saimniekiem izprast šo jautājumu, LAP 2014.–2020. gadam apakšpasākuma “Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem” ietvaros divās saimniecībās dažādos Latvijas reģionos ierīkoti demonstrējumi par laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošanu, no kuriem viens ir Kurzemē – SIA “Upeskalni AB” Kuldīgas novada Padures pagastā, otrs Vidzemē – z/s “Lejasciņi” Valkas novada Ērgemes pagastā.

Saimniecības “Upeskalni AB” raksturojums

Saimniecība “Upeskalni AB” dibināta 1993. gadā. Ieguldot neviltotu atdevi darbam, mācoties un cienot iepriekšējo paaudžu mantojumu, uzņēmums ir attīstījies un darbojas vairākos virzienos. SIA “Upeskalni AB” izaugusi par vienu no lielākajiem uzņēmumiem Kuldīgas novadā, audzējot graudus, rapsi, kartupeļus vairāk nekā 1000 ha platībā, kā arī piedāvā augstas kvalitātes sēklas materiālu, lauku darbu, komunālos un loģistikas pakalpojumus. Saimniecība vienmēr ir atvērta dažādu jaunumu ieviešanai ražošanā, labprāt dalās pieredzē ar interesentiem.

Saimniecības “Lejasciņi” raksturojums

Zemnieku saimniecība “Lejasciņi” izveidota deviņdesmito gadu sākumā. Kristapa Sulas vectēvs Vilis Jansons iegādājās “Lejasciņu” mājas un izveidoja zemnieku saimniecību ar 55 hektāriem aramzemes. Pašreiz platība

Foto: Ilze Skudra

ir sasniegusi 400 hektārus, kur tiek audzēti ziemas kvieši, vasaras kvieši, mieži, rudzi, pelēkie zirņi un griķi. Visus šos gadus vectēva darbam līdzī sekoja mazdēls Kristaps un mācījās agronomijas pamatus. 2014. gadā, vēl mācīdamies LLU Lauksaimniecības fakultātes pēdējā kursā, Kristaps pārņēma saimniecību, lai sāktu saimniekot “Lejasciņos”. Ar ES finansējumu ir uzcelta graudu kalte ar perspektīvu nodarboties sēklkopībā.

Demonstrējuma mērķis

Praktiski nodemonstrēt ilgtspējīgās saimniekošanas sistēmu – integrētās audzēšanas pamatprincipus, parādot lauksaimniekiem šīs metodes praktisko pielietojanu reālajā saimniekošanā. Veikt kaitīgo organismu ierobežošanu, ievērojot to izplatību laukaugu sējumos, uzskatāmi parādīt pielietotās augu aizsardzības metodes ekonomisko efektivitāti un iespējami samazināt ne-labvēlīgo ietekmi uz agroekosistēmām.

Demonstrējuma ierīkošanas gaita

Varianti kaitīgo organismu ierobežošanai laukaugu sējumos:

1. Integrētā kaitīgo organismu ierobežošana, kas balstīta uz kaitīgo organismu monitoringa datiem un progno-

zēm par to attīstības dinamiku.

2. Saimniecībā izmantota kaitīgo organismu ierobežošana, balstoties uz saimnieka personīgo pieredzi.

3. Kontrole, nelietojot augu aizsardzības līdzekļus slimību un kaitēkļu ierobežošanai.

Demonstrējumā plānotie laukaugi 2018.–2022. g.

Gads	Demonstrējuma ierīkošanas vieta	
	SIA “Upeskalni AB”	z/s “Lejasciņi”
2018.	vasaras mieži	vasaras mieži
2019.	vasaras rapsis	ziemas rapsis
2020.	ziemas kvieši	ziemas kvieši
2021.	zirņi	zirņi
2022.	vasaras kvieši	vasaras kvieši

Kultūraugs, kuram šogad (2018. gadā) ierīkoja demonstrējumu, bija vasaras mieži.

Demonstrējuma laikā augsnes reakcija pH: Kurzemē – 5,8; Vidzemē – 6,1. Abās saimniecībās veikta augšņu agroķīmiskā izpēte. Ņemot vērā šos rezultātus, tika sastādīti mēslošanas plāni. Kopumā lauki vērtējami kā piemēroti miežu audzēšanai.

► 11. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 10. lpp.

Sezonas laikā veikti augu fenoloģiskie novērojumi un novērtēts sējumu fitosanitārais stāvoklis. Katram variantam noteikta raža un tās kvalitāte.

Lai gan abas saimniecības atrodas citos novados, tomēr vasara meteoroloģisko apstākļu ziņā bija līdzīga. Jāsaka gan, ka Kurzemē nokrišņu bija vēl mazāk nekā Vidzemes pusē. Kopumā šī gada pavasaris un vasara kļuva par siltāko, saulaināko un sausāko visā ilggadīgajā meteoroloģisko novērojumu periodā Latvijā. Jau aprīlī tika reģistrēti pirmie siltuma rekordi. Arī maijā turpinājās sausums, un bija augsta vidējā temperatūra. Nokrišņi maijā nolija zem normas, un tieši tas kavēja graudaugu vienmērīgu sadīgšanu un cerošanu. Jūnijs šovasar nebija izņēmums, un arī tad tika laboti temperatūras rekordi un bezlietus periodu ilgums. Nokrišņu jūlijā bija nedaudz vairāk kā maijā, bet praktiski bija jau par vēlu, jo lietus vairs nespēja glābt ražu. Tā jau sāka nogatavoties un sasniedza pilngatavību.

SIA "Upeskalni AB" tika iesēta šķirne 'Fantex' 4. maijā, z/s "Lejasciņi" – daudzkanšu agro miežu šķirne 'Judīt' 5. maijā.

Pēc labības sadīgšanas veģetācijas sezonas laikā reizi nedēļā demonstrējuma laukā tika veikti fenoloģiskie novērojumi – vasaras miežu attīstības fāzes un sējuma fitosanitārā stāvokļa kontrole.

Pirmās slimību pazīmes bija miežu lapu tiklplankumainība, kas SIA "Upeskalni AB" demonstrējuma laukā tika konstatēta tikai maija pēdējās dienās. Saimnieks pieņēma lēmumu lietot fungicīdu *Variano* un insekticīdu *Fury*, savukārt demonstrējuma variantā, kurš tika apsaimniekots, ievērojot IAA principus un novērtējot laika apstākļus, slimību izplatību un iespējamo ražu, tika pieņemts lēmums nelietot augu aizsardzības līdzekļus. Kontroles un IAA variantos ražas bija 1,9 t ha⁻¹, bet no varianta, kurā ievēroja saimnieka pieredzi un lietoja fungicīdu un insekticīdu – 1,6 t ha⁻¹, konstatējām, ka ticis pieņemts pareizs lēmums.

Saimniecībā "Lejasciņi" karstais laiks un sausums aizkavēja slimību izplatību, bet tas sekmēja kaitīgo organismu attīstību – laputis. Novērojumi sākās no 15. maija un ilga līdz ražas novākšanai. Jūnija sākumā tika

novērota miežu lapu tiklplankumainība, bet tās izplatība bija nebūtiska, un tika pieņemts lēmums nesmidzināt fungicīdu, jo potenciālā raža, kas sāka veidoties, izskatījās stipri zem vidējās.

Saimnieka pieredzes variantā tika smidzināts fungicīds *Bell Super*. IAA un kontroles variantā fungicīds netika lietots. IAA variantā laputu ierobežošanai vienu reizi tika smidzināts insekticīds *Fastac 50*.

Raža tika kulta 29. jūlijā. Veicot ražas uzskaiti, tika konstatēts, ka no visiem trim variantiem ir iegūta identiska vidējā raža – 2,3 t ha⁻¹. Tātad secinājums ir, ka saimnieka variantā pieņemtais lēmums neattaisnojās šī gada apstākļos.

Kopumā secinām, ka jāturpina šie demonstrējumi, kuros augkopības konsultantiem jāamāca zemniekiem ieviest savās saimniecībās IAA pamatprincipus, lai ilgtermiņā tiktu saglabāta mūsu galvenā resursa – augsnes – auglība un tīra, nepiesārņota vide, tajā pašā laikā saimniekojot ekonomiski izdevīgi.

Lauka dienas

Uz SIA "Upeskalni AB" 20. jūnijā tika aicināti interesenti, lai iepazītos ar demonstrējumu. Mieži ir ļoti daudzpusīgi izmantojama labība, par ko klātesošie uzzināja, klausoties AREI Stendes pētniecības institūta zinātnieci Māru Bleideri. Lektore iepazīstināja arī ar miežu ražošanas statistikas datiem, meteoroloģisko apstākļu ietekmi uz miežu graudu ražu un kvalitāti, to kvalitātes prasībām dažādiem izmantošanas virzieniem un miežu šķirņu salīdzinājuma rezultātiem Stendē. Par integrētās audzēšanas pamatprincipiem un to nozīmi teorētiskajā daļā plaši stāstīja LLKC Kuldīgas biroja augkopības speciāliste Daiga Mellere, kura iepazīstināja arī ar demonstrējuma ierīkošanas gaitu, veiktajiem agrotehnikajiem pasākumiem un iknedēļas monitoringa rezultātiem.

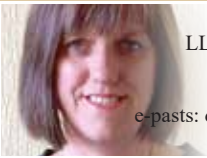
Praktiskajā daļā interesenti saimniecības pārvaldnieka Normunda Fetera-Fektera vadībā iepazinās ar saimniecību. Dalībnieki apskatīja jaunuzcelto kalti, kura nodrošina saimniecības vajadzības un spēj sniegt pakalpojumus arī apkārtējiem lauksaimniekiem graudu kaltēšanā, tīrīšanā un uzglabāšanā. Interesi radīja arī iespēja iznomāt tehniku vai tās pakalpojumus.

Valsts augu aizsardzības dienesta speciāliste Māra Bērziņa atzina, ka, pateicoties sausumam, slimību pazīmes sējumos atrodamas retāk nekā citus gadus. Uz augiem sastopama tikai miežu lapu tiklplankumainība.

Z/s "Lejasciņi" 29. jūnijā tika rīkota lauka diena, lai iepazītos ar demonstrējumu. Vēsturiski tieši Vidzemē vairāk audzē vasaras miežus, kurus plaši izmanto gan pārtikā, gan lopbarībā. AREI Priekuļu pētniecības institūta vadošā pētniece miežu selekcijā Linda Legzdīna iepazīstināja ar jaunākām miežu šķirnēm un to īpašībām. Pirms došanās uz lauka VAAD Vidzemes reģionālās nodaļas inspektore Inga Bēme pastāstīja par raksturīgajām miežu slimībām un to, kā dienests veic monitoringu. LLKC Augkopības nodaļas vadītājs Oskars Balodis iepazīstināja ar to, ko sevī slēpj vārdu savienojums "integrētā augu aizsardzība". LLKC Valmieras konsultāciju biroja augkopības konsultante Ilona Krūmiņa pastāstīja par demonstrējuma ierīkošanu un monitoringā iegūtajiem rezultātiem.

Praktiskajā daļā visi devās apskatīt demonstrējumu dabā un mācīties atrast un atpazīt miežu slimības uz lauka. Kristaps pastāstīja arī par jauno kalti, kura tika celta ar domu, lai nodarbotos ar sēklaudzēšanu, tā graudiem dodot pievienoto vērtību.

Aicinām visus uz 2019. gadā plānotajām lauka dienām, kur varēs apskatīt un novērtēt integrētās augu aizsardzības pamatprincipu pielietojumu kaitīgo organismu ierobežošanā rapša sējumos.

Daiga MELLERE,
LLKC Kuldīgas nodaļas
vadītāja, augkopības
konsultante
e-pasts: daiga.mellere@llkc.lv
tālrs. 63323519

Ilona KRŪMIŅA,
LLKC Valmieras biroja
augkopības konsultante
e-pasts:
ilona.krumina@llkc.lv
tālrs. 64725957

Oskars BALODIS,
LLKC Augkopības nodaļas
vadītājs, agronoms
konsultants
e-pasts: oskars.balodis@llkc.lv
tālrs. 63007557

MEŽSAIMNIECĪBA

NEKAD NAV PAR VĒLU APSEKOT ĪPAŠUMU

Saimniekiem lauku darbi jau noteikti būs apdarīti, atlikis vairāk laika, ko varētu veltīt mežam. Novembris ir pateicīgs laiks meža apsekošanai, jaunaudžu kopšanai un citiem darbiem.

Īpašumu robežām jābūt saskatāmām

Saskaņā ar pastāvošo likumdošanu katra īpašnieka pienākums ir uzturēt savu meža īpašumu robežas kārtībā. Laika gaitā robežzīmes mēdz sabojāties un stigas mežos aizaugt. Tādēļ īpašniekam laiku pa laikam ieteicams apstaigāt sava īpašuma robežas, pārbaudīt, kā tās saglabājušās, un nepieciešamības gadījumā tās atjaunot. Novembris ir piemērotākais laiks to darīt.

Skaidri saprotamas robežas ir nepieciešamas, lai droši varētu veikt sava meža apsaimniekošanu, piemēram, kopt jaunaudzes, veikt mežizstrādi, īstenot ES projektus un citas aktivitātes. Uzturot robežas kārtībā, īpašnieks sevi pasargās no liekām raizēm, piemēram, no iespējamiem strīdiem ar kaimiņu par robežām.

Ja robežstigas un robežzīmes dabā nav saskatāmas, tās jāatjauno, bet, ja tās vairs nav atrodamas, nepieciešams ierīkot no jauna. Tādā gadījumā būs jāmeklē sertificēta speciālista palīdzība, kurš, izmantojot precīzus mērinstrumentus, noteiks robežzīmju un robežstīgu atrašanās vietu dabā.

Robežstigas – katram zemes īpašniekam jāuztur tīra līdz vienam metram plata robežstīga, kurai jānodrošina redzamība starp divām blakus esošām robežzīmēm. Robežstīga ierīkojama, izcērtot tajā augošos kokus un krūmus, vai arī iezīmējot ar noturīgu krāsu robežstīgu norobežojošos augošos kokus. Robežstīgas kopējais platums ir divi metri. To veido abi kaimiņi, kuru īpašumi robežojas.

Kupica – zemes gabala robežu punkta zīme – konusveida vai apaļš zemes vai akmeņu uzbērums ar robežstabu vidū. Kupicām ir noteikts standarts. Robežzīmju paraugi skatāmi Zemes kadastrālās uzmērīšanas noteikumos.

Augsnes gatavošana

Ja plānota meža stādīšana, bet augsnes

Tiek veikta meža robežu ierīkošana ar kupicotāju

apstākļi ir tādi, kas prasa uzlabošanu, rudens ir īstais laiks, lai sagatavotu augsni.

Ir situācijas, kad stādīšana nesagatavotā augsnē ir pamatota un ļauj ietaupīt ap 150 eiro/ha, bet tādu izvēli vajadzētu izdarīt apzināti, izvērtējot visus apstākļus. Ja, apsekojot izcirtumu, vidēji auglīgās un auglīgās augsnēs, piemēram, damaksnī, var paredzēt lielu zālaugu un nevēlamo sugu koku konkurenci, jādomā par augsnes sagatavošanu.

Tā turpmāk atvieglos stādīšanu un palīdzēs ietaupīt uz kopšanas rēķina, jo auglīgās augsnēs spēcīgais aizzēlums nomāks iestādītos kociņus. Tos būs grūti atrast, palielināsies kociņu nopļaušanas risks. Ar augsnes gatavošanu var samazināt sala izcilājumus un kaitēkļu (priekšu lielā smecernieka) bojājumus. Arī gadījumos, kad nepieciešams optimizēt mitruma režīmu, vērta sagatavot augsni, slapju minerālaugšņu apstrādi veicot tā, lai novērstu lieka mitruma uzkrāšanos kokaugu sakņu zonā veģetācijas periodā. Augsni vajadzētu sagatavot ne vēlāk kā gadu pirms stādīšanas.

Jāveic jaunaudžu apsekošana

Rudenī ieteicams apsekot pavasarī iestādītas jaunaudzes. Tas nepieciešams, lai pārliecinātos, vai jaunie kociņi jūtas labi un daļa no tiem nav iznīkusi. Īpaši svarīgi to izdarīt ES atbalsta saņēmējiem.

Meža īpašnieks, kurš ilgāku laiku bez uzmanības atstājis iestādīto jaunaudzi, nevar būt drošs, ka ir izpildījis saistības ar Lauku atbalsta dienestu, pat ja pavasarī godprātīgi iestādījis

kociņus pietiekamā daudzumā, iekļāvis termiņos un iesniedzis pārskatu Valsts meža dienestā.

Tāpēc jaunaudžu apsekošana ir jāveic obligāti. Piecus gadus pēc Meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānā norādītā projekta īstenošanas beigu termiņa Valsts meža dienestam ir tiesības veikt ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās meža audzes pārbaudi dabā.

Ja, veicot pārbaudi, tiek konstatēts, ka ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās sugas koku skaits ir mazāks par koku skaitu atbilstoši kritiskajam šķērslaukumam, atbalsta saņēmēja pienākums ir gada laikā pēc Valsts meža dienesta vai Lauku atbalsta dienesta lēmuma pieņemšanas par platības neatbilstību atbalsta saņemšanas nosacījumiem papildināt koku skaitu vismaz līdz minimālajam skaitam vai atmaksāt saņemto atbalstu.

Katru gadu Latvijā dažādu faktoru (mitruma, sausuma, vētru u. c.) dēļ daļa meža audžu pilnīgi vai daļēji iet bojā. Meža īpašniekiem ir iespēja saņemt atbalstu bojā gājušo meža audžu atjaunošanai ES atbalsta apakšpasākumā "Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu meža audžu atjaunošana".

Ja rodas kādas neskaidrības meža apsaimniekošanā, var vērsties pēc padoma pie uzticamiem meža speciālistiem (www.mkpc.llkc.lv). ■

Sarmīte GRUNDŠTEINE,
MKPC direktora vietniece
informācijas un apmācību jomā
e-pasts: sarmite.grundsteine
@mkpc.llkc.lv
tālr. 63050477

5. lpp.

Kā strādā Īrijas kooperatīvi šobrīd? Pamatā pienu iepērk 15 lieli kooperatīvi, kuru biedri ir ne tikai individuāli zemnieki, bet arī mazāki kooperatīvi. No tiem 10 pieder pašiem savi piena pārstrādes uzņēmumi, kur saražo produkciju pamatā eksportam, – lielākā daļa no Īrijā ražotā piena pārstrādā sviestā, sierā un zīdaiņu pārtikā, trešdaļu saražotā eksportē uz Apvienoto Karalisti, vēl vienu trešdaļu – uz ASV, Ķīnu, arī ES valstīm Vāciju un Nīderlandi (pēdējā kā reeksporta valsts).

Tīdžejs Flanagan uzsver, ka tieši piena kooperatīvi ir tie veiksmīgākie, jo piena ražotāji uz savu saimniekošanu skatās ilgtermiņā.

Gaļas ražotāju kooperācija Īrija nesokas, jo šajā sektorā kooperācija nespēj konkurēt ar privātajiem uzņēmumiem, kas spēj piedāvāt zemniekiem izdevīgākās cenas. T. Flanagan: “Piena lauksaimnieki uz tirgu skatās ilgtermiņā, piena savākšana notiek ik pārdienu, tādēļ zemniekiem nav laika katru dienu pavadīt pie tālruņa, lai atrastu, kurš maksā vairāk. Liellopu sektorā kooperatīvu faktiski vairs nav. Saimnieki zaudē naudu, jo nozari kontrolē privātie, kas grib pelnīt.”

Dati rāda, – ja piena sektorā ģimeņu

vidējie ienākumi bija 86 tūkstoši eiro 2017. gadā, tad liellopu un aitū gaļas sektorā strādājošo ienākumi vien 16,6 tūkstoši eiro gadā. Flanagan saka – piena kooperatīviem ir nākotne, jo to uzmanības centrā ir zemnieks, kurš visu nosaka – ražo, pārdod, un pārsvarā ir arī laimīgs. Flanagan: “Piena lauksaimniecība ir vienīgā, kas nodrošina konkurētspējīgus ienākumus lauksaimniecībā. Algas ir visai augstas, tādēļ daudzi zemnieki var ieguldīt saimniecībā. Jaunajiem cilvēkiem, kuri nāk no lauksaimnieku ģimenēm, ir plašas iespējas turpināt saimniekošanu. Kopš 2015. gada piena ražošana divkārtosjusies, jo daudzi pievērsušies šai jomai.”

Tiesa gan, zemniekiem un kooperatīviem dzīve nav tik rožaina, kā varētu šķist, – Īrijai par 30% jāsamazina CO₂ izmešu daudzums. Tā kā smagās rūpniecības šajā valstī nav un lielākais izmešu radītājs ir lauksaimniecība, kooperatīviem savu biedru labā jāpēta, kā mazināt izmešus, nesamazinot dzīvnieku skaitu. Vēl viens izaicinājums – *Bexit*. Ja ES ar Apvienoto Karalisti noslēgs brīvās tirdzniecības līgumu, tad trešdaļai piena produktu nāksies meklēt jaunus tirgus. Pēc tiem jau tāpat notiek

lūkošanās, jo britu sterliņu mārciņa zaudējusi 15% savas vērtības, un tirdzniecība ar kaimiņiem kļūst sarežģītā.

Nākamais izaicinājums – tirgus svārstības, ko piena sektorā strādājošās ģimenes vienmēr izjūt. Tādēļ kooperatīvi strādā, lai nodrošinātu biedru saimniecību efektivitāti, attīsta pārstrādi, radot produktus ar aizvien augstāku pievienoto vērtību, un pamazām ievieš fiksētas piena iepirkuma cenas 2 līdz 3 gadiem, garantējot ienākumu stabilitāti. Jau šobrīd 20% piena pārdod saskaņā ar fiksētu cenu līgumiem, kas jauniem saimniekiem, kuri ņēmuši kredītus ieguldījumiem, ļauj plānot saimniecības budžetu.

Tīdžejs Flanagan uzsver – lai padarītu piena ražošanu efektīvāku, kooperatīvi radījuši daudz servisa organizāciju, piemēram, uzņēmumus, kas piedāvā sēklošanas pakalpojumus, pēta jaunu piena produktu ieviešanu, piedāvā izdevīgus aizdevumus saimniecībām, nodrošina slaukšanas iekārtu sertificēšanu u. c. Flanagan: “Viens lauksaimnieks neko nevar, ir vajadzīga infrastruktūra, kas viņam palīdz, kas saražo produktu no piena un to eksportē. Mēs esam sapratuši, ka, liekot spēkus kopā, varam tikt uz priekšu.”

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

BRISELES GAITEŅOS

EK: KONKURENCES IESTĀDES VAR PALĪDZĒT ZEMNIEKIEM

Eiropas konkurences iestāžu darbs var palīdzēt lauksaimniekiem iegūt labākus nosacījumus, pārdodot savus ražojumus lieliem iepircējiem vai kooperatīviem, liecina Eiropas Komisijas (EK) nule publicētais pirmais ziņojums par konkurences noteikumu piemērošanu lauksaimniecības nozarē.

Eiropas konkurences iestādes lauksaimniecības nozarē ir veikušas 178 izmeklēšanas. Vairāk nekā trešdaļa attiecās uz lauksaimniecības produktu pārstrādātājiem, par ko visbiežāk sūdzējušies lauksaimnieki. Gandrīz puse no visiem konkurences pārkāpumiem attiecās uz vienošanos par cenām. Šādas vienošanās visbiežāk pastāv starp konkurējošiem pārstrādātājiem par vairumtirdzniecības cenu noteikšanu (piemēram, cukuram un miltiem) vai starp pārstrādātājiem un mazumtirgotājiem par mazumtirdzniecības cenu noteikšanu (piemēram, piena produktiem, gaļai vai saulespuķu eļ-

ļai). Citi pārkāpumi saistīti ar vienošanos par produkcijas apjomu, informācijas apmaiņu vai tirgus sadali.

Ziņojumā secināts, ka Eiropas konkurences iestāžu darbs ir izdevīgs lauksaimniekiem, kuri iegūst labākus nosacījumus darījumos ar saviem ražojumiem. Minēti vairāki gadījumi, kad Eiropas konkurences iestādes pārtrauca un sodīja praksi, ko izmantoja lieli iepircēji, cenždamies samazināt lauksaimniekiem maksājamās cenas. Tāpat konkurences iestāžu darbs ir palīdzējis lauksaimniekiem iegūt labākus nosacījumus attiecībā ar kooperatīviem.

Dažas dalībvalstis reizumis ir centušās ierobežot konkrētu lauksaimniecības produktu importu no citām dalībvalstīm. Vairākas Eiropas konkurences iestādes veikušas izmeklēšanu par koplīgumiem un apturējušas to darbību, kad, piemēram, vienas dalībvalsts lauksaimnieki mēģināja kavēt produkcijas iepirkšanu no citu dalībvalstu lauksaimniekiem.

Eiropas konkurences iestādes ir snie-

gušas norādījumus lauksaimniekiem, citiem uzņēmējiem un valdībām par to, kā interpretēt un piemērot konkurences tiesību aktus, piemēram, saistībā ar lauksaimnieku īstenotajām ilgtspējas iniciatīvām vai cenu publicēšanu, ko veic nozares organizācijas. Turklāt Eiropas konkurences iestādes ir proaktīvi novērojušas situāciju nozarē un veikušas nozares izmeklēšanu par piegādes ķēdes darbību, īpašu uzmanību pievēršot tādiem jautājumiem kā cenu pārmese ķēdē un līdzsvarots spēku samērs savu interešu aizstāvībā sarunās starp lauksaimniekiem un citiem ķēdes posmiem.

EK atgādina, ka atzītas ražotāju organizācijas un atzītas starpnozaru organizācijas var palīdzēt nostiprināt lauksaimnieku pozīciju un veidot efektīvāku pārtikas piegādes ķēdi. Kopējā tirgus organizācijas regulas 152. pants, kas 2018. gada janvārī tika ieviests ar Omnibus regulu, no konkurences noteikumu piemērošanas ļauj izslēgt atzītas ražotāju organizācijas un to apvienības.

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2018. GADA DECEMBRĪ

		Terminiņš	Novembris												Decembris												Janvāris				
			1	2	5	10	15	16	19	20	21	22	25	30	2	3	5	9	10	13	14	15	19	20	21	25	26	30	1	15	21
Lauku attīstības pro-grammas pasākumi		Riska pārvaldība																													
		Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās																													
		Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē																													
		Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā																													
Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds		Atbalsts jaunu produktu, metožu, procesu un tehnoloģiju izstrādei																													
		Produktīvi ieguldījumi akvakultūrā																													
		Zvejas flotes modernizācija																													
		Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde																													
		Inovācija																													
Grāmatveidība un nodokļi	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācija un maksāšanas termiņš																													
	Mikrouzņēmumu nodoklis	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats																													
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš - PAŠNODARBINĀTAJĒM																													
	Dabas resursu nodoklis	Dabas resursu nodokļa pārskats																													
	Darījumu kvītis	Atskaite par darījumu kvišu izlietojumu																													
Grāmatveidība un nodokļi	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieau-guma iepriekšējā ceturksnī pārsniedzis 1000 eiro																													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par gadu) - ja ienākums no kapitāla pieauguma ceturksnī nav pārsniedzis 1000 eiro																													
	Uzņēmumu ienākuma nodoklis (jaunais)	Uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācija																													

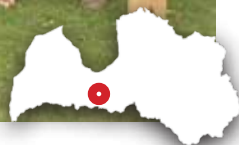
Terminiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

LAUKU ATTĪSTĪBA

AR LEPNUMU PAR LABĀKAJIEM SAIMNIEKIEM LATVIJĀ

Kuplā Grosu saime

LLKC Jelgavas konsultāciju birojs 2018. gadā konkursam “Sējējs” pieteica trīs saimniecības, un divas no tām – zemnieku saimniecības “Bētras” un “Līgo” – saņēma veicināšanas balvu – mazo bronzas “Sējēju”. Šoreiz stāstījums par “Bētru” saimniekiem, kuri atzīnību saņēma nominācijā “Ģimene lauku sētā”.

Grosu ģimenes zemnieku saimniecība “Bētras” atrodas Iecavas upes krastā Ozolnieku novada Salgaļes pagastā. To pēc sava tēva ipašuma atgūšanas un viņa aiziešanas pensijā izveidoja Arnolds Gross ar sievu Ilgu. Šeit ierīkota kokaudzētava, kurā audzē augļu koku un ogulāju stādus: ābeles, bumbieres, plūmes, ķiršus, upenes, jānogas, ērkšķogas, bezērkšķu cidonijas, aronijas, avenes, kazeņes un dārza pīlādžus.

Svarīgi pārmantot darba tikumu

Darbos sākotnēji bija iesaistīti visi trīs bērni ar ģimenēm. Tā kā bērni strādā pedagoģiskajā darbā, papildu ienākumi no saimniecības daudz palīdzējuši. Arnolds vienmēr ļoti piedomājis, lai visos saimnieciskajos darbos iesaistītu un ieinteresētu jauno paaudzi – visus desmit mazbērnus. Tas bieži vien prasījis diezgan lielu piepūli, bet ir ļoti svarīga darbu prasmes un tikumu pārmantošana un saglabāšana. Interese, kas radusies jaunības gados, parasti ir visnoturīgākā un var palīdzēt atrast īsto vietu dzīvē. Šobrīd kokaudzētavas pārraudzību ir uzņēmusies Arnolda vedekla Iveta, kurai tas ir pilna laika darbs, un dēls Uldis, kad ir brīvs no darba Latvijas Lauksaimniecības universitātes fizikas katedrā. Produkciju realizēt tirgū palīdz arī meita Anita ar ģimeni, mazdēli Jānis un Andris. Saimniecībā nodarbināti arī vai-

rāki darbinieki no Garozas ciema, kuri palīdz ar ikdienas darbiem. Par tiem atbildību uzņēmies vectēvs Arnolds, kurš katru dienu uzdod darbus un pēc darba dienas beigām ar visiem aprunājas. Svētkos vectēvs strādniekiem vienmēr sagādā kādas dāvanīņas.

Arī sava bišu drava

Arnoldam jau no jaunības gadiem ļoti interesanta šķitusi biškopība. Kara laiks un izsūtīšana pārtrauca šo nodarbošanos. Saimniecībā tā ieviesta, bet spēka un laika bieži vien pietrūkst. Patlaban dravā ir ap 20 saimēm, un medus pietiek gan sev, gan radiem un paziņām. Pie bitēm vairāk palīdz Arnolda meitas ģimene, bet pie medus sviešanas talkā vienmēr pēc iespējas ierodas visi bērni un mazbērni.

Arī tie mazbērni, kuri nestrādā saimniecībā ikdienā, dod savu ieguldījumu tās attīstībā un palīdz ar jaunu lietu ieviešanu. Mazdēls Krišjānis ir galvenais informāciju tehnoloģiju “guru”. Viņš pārvalda saimniecības mājaslapu, mājas tīklu un visas tam pieslēgtās ierīces, kuru nav maz. No jebkuras vietas internetā ir iespēja pieslēgties un paskatīties, kāda temperatūra ir āra gaisam, Ulda taisītajā saules kolektorā, siltajam ūdenim apkures katlā, siltumnīcā vai sukāžu žāvēšanas skapī, kas arī ir pašu izgatavots. Siltumnīcā ventilācijas logu atvēršanas programma arī ir viņa darbs. Uldis ar Krišjāni projekta ietvaros veidojuši programmu un tehnisko izpildījumu mitruma siltumnīcām Dobeles dārzkopības un izmēģinājumu stacijā.

► 16. lpp.

Pēc “Sējēja” apbalvošanas ceremonijas Valsts prezidents Raimonds Vējonis sveic Arnoldu Grosu (otrais no labās) un Uldi Grosu

Viesturs Berķis tirdziņā pie Jelgavas pils

◀ 15. lpp.

Notiek celtniecības darbi

Saimniecībā visu laiku notiek arī lielāki un mazāki celtniecības vai remonta darbi. Uzcelts pagrabs stādu uzglabāšanai ziemā ar garāžu virspusē, pirts ar dīķi, neliela siltumnīca pašu vajadzībām un lielāka – stādu podošanai ar telpu, kurā uzturēt vajadzīgo klimatu spraudēņu audzēšanai. Lai to visu uzbūvētu, sākotnēji uzcelts kokapstrādes šķūnis (gateris) un izbūvēts vecās mājas bēniņu stāvs, lai visiem būtu, kur palikt.

Sakopts un izbruģēts arī vecais sienu šķūnis. Mazmeita Maija ar vīru Viesturu izvēlējas tur svinēt savas kāzas, jo izlēmā par labu naudas un darba ieguldīšanai savas apkārtnē vides sakopšanā. Cere monija notika zem lielā ozola kokaudzētavas lauku viducī, ābeļu alejas galā.

Savs augļu pārstrādes cehs

Šķūnim pieguļošās kūts vietā pirms trim gadiem ierīkots augļu pārstrādes cehs, kur Maija un Viesturs Berķi arī saimnieko. Viņi izveidojuši zīmolu "TEPAT", kas pēc vecāsmammas Ilgas receptes ražo gardākās sukādes un sīrupus no pašu audzētām cidonijām un iepirktām dzērvenēm, rabarberiem un ķirbjiem. Ideja to darīt radās laika gaitā, kad nepārdoto cidoniju stādu rindas sāka ražot, un bija žēl noskatīties, kā cidonijas paliek krūmos neizmantotas.

Uz saimniecību regulāri brauc gan tūristu, gan pieredzes apmaiņas ekskursijas no Latvijas, kā arī kaimiņvalstīm. Tiek rādīta kokaudzētava un cehs, viesi tiek

Maija pārlūko cidoniju ražu

cienāti ar sukādēm, sīrupa limonādi un pašu gatavotu saldējumu. Ja laikapstākļi ir labvēlīgi, tad tas notiek zem lielā ozola, kas atrodas kokaudzētavas lauku vidū.

Līdzdalība starptautiskā projektā

Jau otro gadu saimniecība piedalās starptautiskā projektā "Sustainable entrepreneurship in countryside" (ilgtspējīga attīstība lauku reģionos), kura ietvaros Maija un Viesturs pabijuši vērtīgos pieredzes apmaiņas braucienos Igaunijā un Somijā, kā arī savā saimniecībā uzņēma līdzīga uzņēmuma īpašnieci no Somijas un kopā izstrādāja jaunu produktu – cidoniju marmelādi.

"Bētras" ir Latvijas Stādu audzētāju biedrības, "Lauku ceļotāja" un mājražotāju biedrības "Pārtikas amatnieki" biedri. Iveta un Uldis apmeklē dažā-

dus seminārus un mācības, ko rīko gan Lauku atbalsta dienests, gan Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, gan Latvijas Augļkopju asociācija un Krūmčidoniju augļkultūras attīstības biedrība. Viņi vienmēr cenšas atbalstīt dažādas vietējās iniciatīvas. Ar balvām jau vairākus gadus atbalsta Ozolnieku pusmaratonu. Nerealizētos stādus ziedo dažādām biedrībām, piemēram, Jelgavas biedrībai "Radošo domu un darbu centram "Svētēlis"" vai skolām.

Ne tikai darbs, bet arī atpūta

"Bētru" saimnieki atrod laiku arī atpūtai. Arnolds ilgstoši nepārtrauca sportista gaitas arī pēc atgriešanās Latvijā no izsūtījuma. Komunistu varas gados daudzas reizes piedalījies pusmilitarizētajās GDA sacensībās un parasti ieguvis kādu godalgotu vietu. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas startēja veterānu sacensībās vieglatlētikā, iegūstot diplomus un medaļas. Vairākus gadus bijis Latvijas čempions lodes grūšanā veterāniem savā vecuma grupā. Tagad vectēva ikdienas sports iekļauj saimniecības 10 hektāru lauksaimniecības zemju apstaigāšanu ar kājām. Viņš līcis mazbērniem izskaitīt, kādi ir attālumi un cik soļu tur var noiet. Bērni ar mazbērniem gandrīz katru gadu kopā dodas slēpošanas braucienos uz Alpiem. Tas ir ideāls sporta veids sezonālai saimniecības darbībai. ■

Dace DROŠPRĀTE,
LLKC Jelgavas nodaļas
lauku attīstības
konsultante
e-pasts: dace.drosprate@llkc.lv
tālr. 28663620

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests "UnitedPress Tipogrāfija"

"Lauku Lapa" var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163.
Cītējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.